

Merialuesuunnittelusta ja siihen liittyvästä

Hailuoto, 23.09.2023

Suunnittelu ja osaaminen –vastuualue

Maankäyttöpäällikkö Rauno Malinen

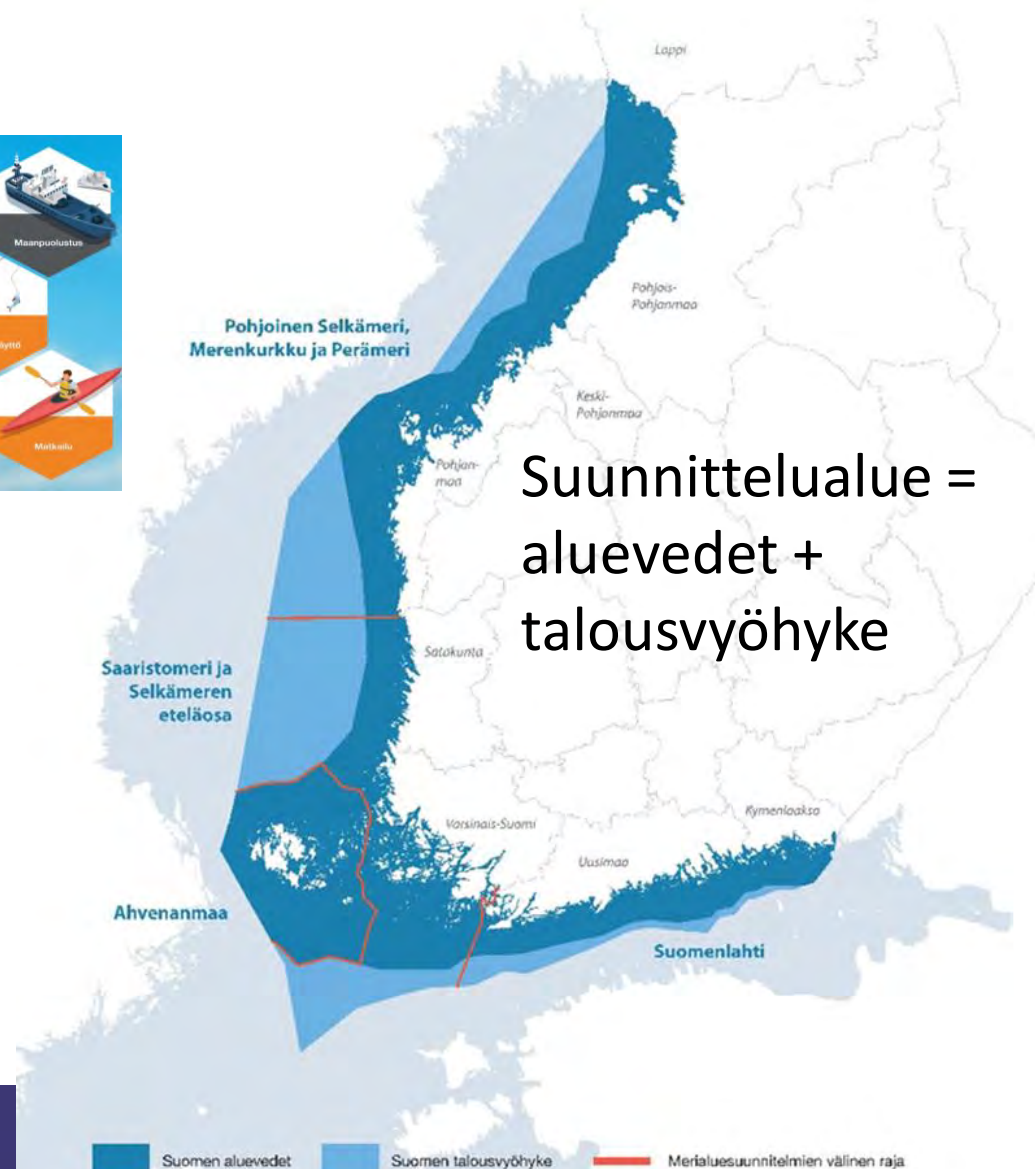
SISÄLTÖ

- Merialuesuunnitelma 2030
- Tilannekuva 2023
- Mitä meneillään...

MERIALUESUUNNITTELU JA –SUUNNITELMA

(MERIALUESUUNNITTELUDIREKTIIVI 2014/89/EU; MAANKÄYTTÖ- JA RAKENNUSLAKI 67A-D§)

- Tavoitteena on edistää merialueiden
 - Kestävää sinistä kasvua
 - Luonnonvarojen kestäväää käyttöä
 - Meriympäristön hyvän tilan saavuttamista
- Strateginen aluesuunnittelun työkalu
 - Merellisten toimintojen yhteensovittamista
 - Välilliset vaikutukset mm. kaavoitukseen, aluekehitykseen, luonnonvarasuunnitteluun
- Yleispiirteinen ja mahdollistava
 - Mittakaava 1:750 000
- Avoin ja osallistava prosessi
 - Tutkimus- ja asiantuntijatieto, kokemusperäinen tieto, virallisen datan validointi
 - Sidosryhmien itse määrittelemät tulevaisuuskuvat ja tiekartat

SKENAARIOT

VISIOT

SUUNNITELMA

VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

[illegible]

Merialueiden skenaariot 2050: Kolme vaihtoehtoista tulevaisuuden kuvaa Itämerellä

Tanssia suuryritysten kanssa

Itämeri energian ja kaivannaisten lähteenä

EU on liikkunut markkinaliberaaliin suuntaan ja sääntelyä puretaan. **Yritysten ja kaupunkien intressit ohjaavat kehitystä valtiovaltaa enemmän.** Merialueita hyödynnetään ruuantuotannon lisäksi erityisesti **korkean lisäarvon tuotteiden raaka-aineiksi** yritysten tarpeisiin. Ympäristöpolitiikka on tehotonta eikä fossiilisista polttoaineista päästä eroon toivotulla tavalla. **Merituulivoimaa** rakennetaan globaalien suuryritysten toimesta erittäin laajoina kokonaisuuksina melko sääntelemättömästi. Autonomiset alukset yleistyvät Itämerellä. **Helsinki-Tallinna tunneli rakennetaan** kiinalaisten investointien turvin, mikä vaikuttaa erityisesti matkustajaliikenteeseen. Merilogistiikan määrä kasvaa, myös Jäämerellä (Koillisväylä). Väestö keskittyy Itämeren suuriin kaupunkeihin. **Ilmastopakolaisuus** kasvattaa Itämeren matkustajavirtoja. Itämeri on taantunut ongelmapotilaaksi meren **rehevöitymisen ja hapettomuusongelman pahentuessa kaikilla merialueilla.** Avainlajien- ja yhteisöjen elinolot ovat uhattuina. **Vesiviljely** lisääntyy sen mukaan kun se on kannattavaa ja tuotanto keskittyy entistä suurempiin yksikköihin. Matkailijoiden mielenkiinto kohdistuu Itämeren suuriin kaupunkeihin ja kulttuuriperintöön. **Meriympäristön huono tila vähentää luonto- ja kulttuurimatkailua** saaristossa.

Kannattavasti ympäristön ehdoilla

Itämeri virkistys- ja elämyksien keitaana

Huoli ympäristön tilasta lisääntyy ja **ilmastokysymykset nousevat politiikan keskiöön.** Kuluttajat ovat ympäristötietoisia ja valinnat ohjaavat myös yrityksiä tarjoamaan kestäviä ratkaisuja. Uusiutuvia energiamuotoja edistetään vahvasti ja **valtio tukee merituulivoiman verkkoliityntää.** Tuotanto on kannattavaa myös kauempana merellä. Liikenteen sähköistymiskehitys ulottuu myös vesille. **Pienkuljetusten määrä lisääntyy,** mikä siirtää kuormitusta mereltä ilmaan ja parantaa myös saariston saavutettavuutta ja palveluja. **Lähiliikenne ja -logistiikka korostuvat.** Ihmiset hakeutuvat entistä enemmän puhtaan luonnon äärelle. **Uudet asumisen trendit sekä muuttunut työelämä lisäävät saariston suosiota** myös asuinpaikkana. Ilmastomuutoksen haitallinen vaikutus Itämeren sää- oloihin jää odotettua maltillisemmaksi. **Luonnon kalakannat elinvoimaistuvat** ja ammatti- ja vapaa-ajankalastus lisääntyy ympäristön sallimissa rajoissa. **Tiukka ympäristösääntely rajoittaa laajan mittakaavan vesiviljelyn lisääntymistä merellä** ja suljetun vesikierron kalankasvatus yleistyy, erityisesti maalla. Rauhallinen ja puhdas ympäristö sekä lisääntynyt palvelutarjonta houkuttelevat **Itämerelle uusia turisteja lähimaista.** Suurin osa matkailusta sijoittuu Saaristomerelle ja ja saaristo- ja luontokohteisiin.

Rajoitusten ja jännitteiden Itämeri

Itämeri vilja-aittana ja strategisena pelikenttänä

Maailman suurvaltojen välinen valtataistelu on yltynyt kauppasodaksi ja **länsimaiden ja Venäjän väliset jännitteet kiristyvät Itämerellä.** Epävakaa turvallisuustilanne vähentää investointeja. EU-maiden välinen yhteistyö lisääntyy ja **unioni tiukentaa ohjaustaan erityisesti ympäristö- ja energiapolitiikan osalta.** Energiaomavaraisuus Euroopan tasolla korostuu ja EU:lle muodostetaan **yhteinen energiaunioni.** Uusiutuvaa energiaa, kuten merituulivoimaa tuetaan ja voimaloita rakennetaan siirtokaapeleiden varrelle. Logististen reittien strateginen merkitys korostuu ja **länsirannikon satamat vahvistuvat.** Matkustajaliikenne erityisesti etelässä vähenee huomattavasti. EU:n sisäinen liikkuvuus kasvaa ja Suomessa suurimmat rannikkokaupungit säilyttävät elinvoimansa. **Saariston infrastruktuuri heikentyy.** Sääoloissa on havaittavissa ilmastomuutoksen merkkejä, mutta Itämeri on edelleen suotuisa ympäristö monen elinkeinon harjoittamiseen. **Ympäristöyhteistyö Venäjän kanssa on hankalaa,** mikä vaikuttaa negatiivisesti meriympäristön tilaan. **Pyrkimykset omavaraisuuteen proteiinin tuotannossa lisäävät vesiviljelyä** ja tuotanto moninkertaistuu, keskittyen erityisesti Perämerelle ja Saaristomerelle. Matkailu on hankaloitunut ja **lähivirkistys korostuu.** Matkailupotentiaali suuntautuu Perämerelle.

Visiotyö

Toimialakohtaiset visiot

Matkailu ja virkistys

Paikalliset toimijat kehittävät merialueiden virkistyskäyttöä, matkailupalveluita ja niiden saavutettavuutta kestävästi alueelliset erityispiirteet huomioiden. Erityisenä vetovoimatekijöinä ovat luonto, elämyksellisyys ja aitous.

Energia

Edistämme siirtymistä vähähiiliseen yhteiskuntaan lisäämällä merituulivoiman tuotantoa. Energiaa tuotetaan merialueilla kustannustehokkaasti huomioiden kestävä kehitys ja turvallisuus.

Merilogistiikka

Merilogistiikka on globaalisti kilpailukykyistä, turvallista ja kestävää.

Kalastus ja vesiviljely

Kalastus

Kestävä kaupallinen kalastus tukee omavaraisuutta, tuottaa ilmastoystävällistä ruokaa sekä vahvistaa rannikon ja saariston elinvoimaisuutta nojaten yhteistoiminnalliseen paikalliseen päätöksentekoon.

Vesiviljely

Vesiviljely tukee omavaraisuutta, tuottaa kestävästi ja ilmastoystävällisesti lähi- ja kotimaista ruokaa ja luo elinvoimaa saaristoon ja rannikolle. Vesiviljely tukee kalastukseen liittyvää rannikkoinfrastruktuuria.

Bioteknologia

Uusilla innovaatioilla ja sektoreiden yhteistyöllä teknologiaa hyödyntäen merieliöstöstä kehitetään uusia tuotteita, mikä luo elinkeinoja ja tukee työllisyyttä saaristossa ja rannikolla.

Meriteollisuus

Meriteollisuus edistää merialueiden kestävää ja tarpeen mukaisia käyttöä ja minimoi toimintojen haittavaikutuksia teknologiaa kehittäen ja hyödyntäen. Kasvava meriteollisuus tuottaa hyvinvointia paikallisesti ja kansallisesti.

Kaivannaisala

Kaivannaisala kehittyy tutkimukseen ja innovaatioihin perustuen. Merihiekan ja merialueen muiden mineraalien hyödyntäminen on sopusoinnussa meriympäristön hyvän tilan tavoitteen kanssa.

Luonnonsuojelu ja -hoito

Kaikki mereen vaikuttavat toimijat huomioivat meriluonnon ekologiset reunaehdot ja turvaavat meriluonnon monimuotoisuutta. Yhteistoiminnallinen ja kestävä merialueen suojelu parantaa meriekosysteemin tilaa.

Kulttuuriperintö

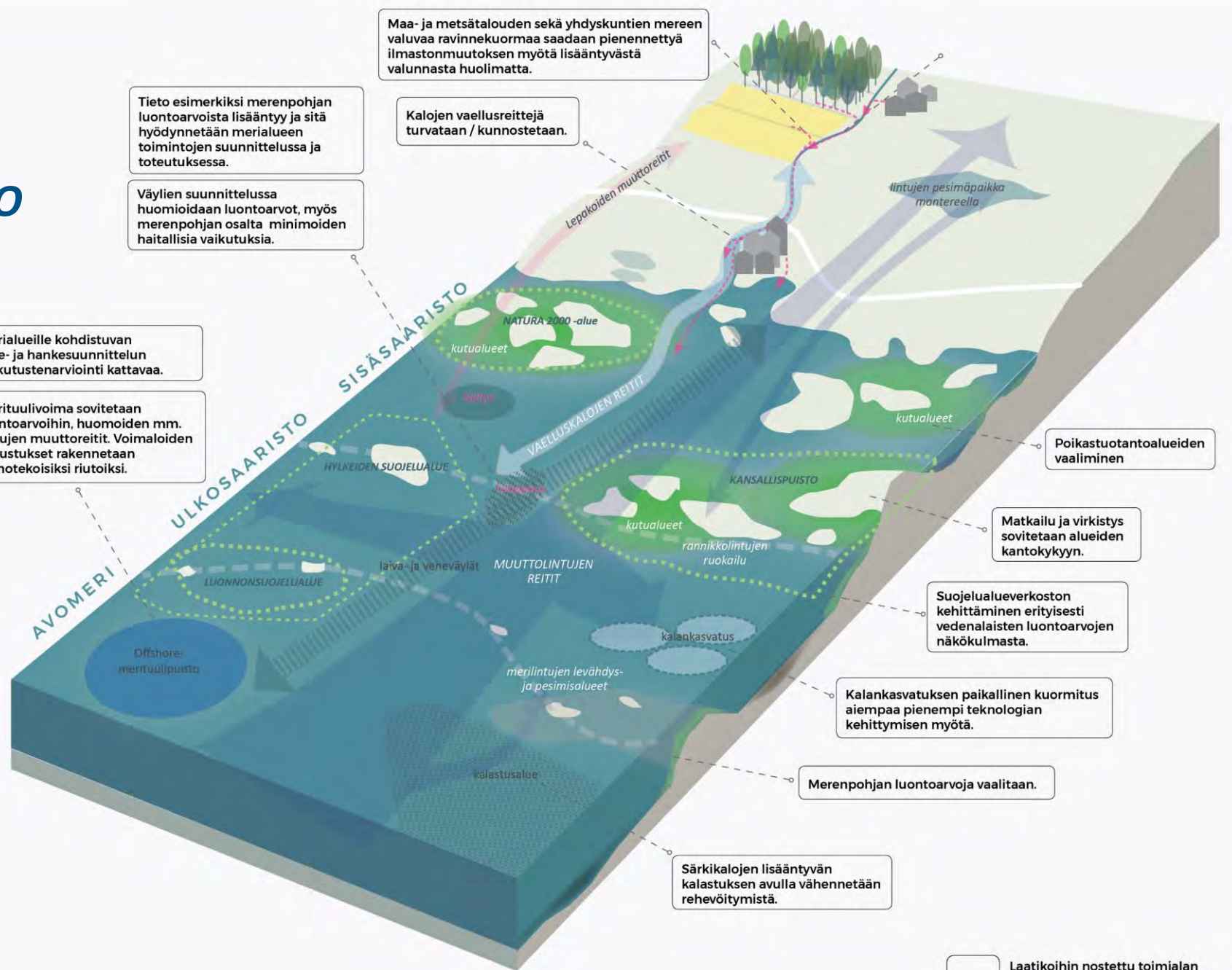
Merellistä kulttuuriperintöä vaalitaan ja sitä koskeva tieto on lisääntynyt. Kulttuuriperintö edistää luonnon monimuotoisuuden ja rannikon elinvoimaisuuden säilymistä ja kehittämistä.

Esimerkki

LUONNONSUOJELU JA -HOITO

VISIO 2030

Kaikki mereen vaikuttavat toimijat huomioivat meriluonnon ekologiset reunaehdot ja turvaavat meriluonnon monimuotoisuutta. Yhteistoiminnallinen ja kestävä merialueen suojelu parantaa meriekosysteemin tilaa.

Ote Pohjoisen Selkämeren, Merenkurkun ja Perämeren merialuesuunnitelmasta 2030

Merialuesuunnittelun vyöhykkeet

Zoner inom havsplaneringen

- Sisäsaaristo ja sisemät rannikkovedet - Inre skärgården och inre kustvatten
- Ulkosaaristo ja ulommat rannikkovedet - Yttre skärgården och yttre kustvatten
- Avomeri - Öppet hav

Merialuesuunnittelussa tunnistetut merkittävät ja potentiaaliset alueet

Betydande och potentiella områden som identifierats i havsplaneringen

- Energiantuotanto - Energiproduktion
- Vesiviljely - Vattenbruk
- Kalastus - Fiske
- Kulttuuriarvot - Kulturvärden
- Merkittävät vedenalaiset luontoarvot - Betydande naturvärden under vatten
- Matkailu ja virkistys - Turism och rekreation
- TEN-T-satama - TEN-T hamn
- Satama - Hamn
- Saaristo - Skärgård
- Merenkulun alue - Sjöfartsområde
- Erityisalue - Specialområde

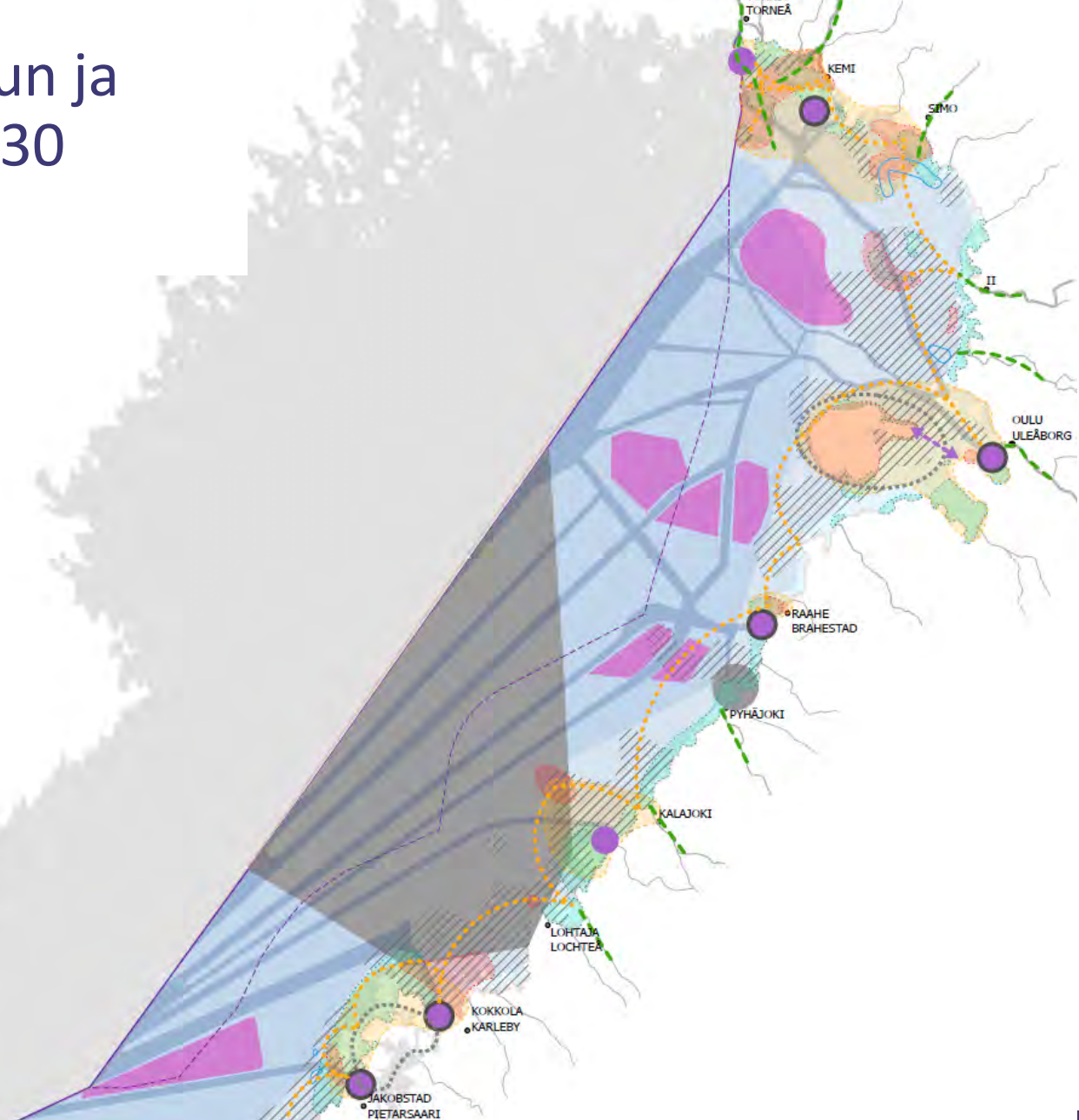
Merialuesuunnittelussa tunnistetut yhteydet ja yhteystarpeet

Förbindelser och förbindelsebehov som identifierats i havsplaneringen

- Ekologinen yhteys - Ekologisk förbindelse
- Matkailu- ja virkistysyhteys - Turism- och rekreationsförbindelse
- Toiminnallinen yhteys - Funktionell förbindelse
- Johdot, kaapelit ja putket - Ledningar, kablar och rör

Tausta-aineistot - Bakgrundsmaterial

- Talousvyöhykeraja - Ekonomiska zons gräns
- Aluevesiraja - Territorialvattengräns

Merialuesuunnittelun tilannekuva 2023

- Merialuesuunnitelmien ajantasaisuutta tulee asetuksen mukaan arvioida **vähintään kymmenen vuoden välein**.
- Merialuesuunnittelu on **adaptiivista suunnittelua**, jonka tulee vastata toimintaympäristön muutoksiin. Paraikaa käydään keskusteluja suunnitelman päivitystarpeesta ja -aikataulusta, jotta **suunnitelmalla voidaan vastata muuttuneeseen tilannekuvaan Suomen merialueilla ja laajemminkin Itämerellä**.
- Merialuesuunnittelu on murroskohdassa.
 - Euroopan vihreän kehityksen ohjelma (2019) velvoittaa EU-maita.
 - Venäjän hyökkäyssodan myötä uusiutuvan energian tuotantotarve ja sen myötä kehityskuva on muuttunut räjähdysmäisesti.
 - Merialueista tulee suojella 30 % (10 % tiukan suojelun piiriin) v. 2030 mennessä, tavoite koskee kaikkia maailman maita. Ennallistamistavoitteet koskevat etenkin rannikkoalueita.
 - Energian- ja ruoantuotannon huoltovarmuus ja omavaraisuus ovat merkittävässä roolissa. Samoin merialueiden turvallisuus mm. meriliikenteen osalta.
 - EU:ssa **merialuesuunnittelu nähdään keskeisenä instrumenttina**, jonka avulla ohjataan merialueiden energian- ja ruoantuotantoa, sekä suojelua. Merialuesuunnittelun tulee **”mahdollistaa”**.
- Suomessa tavoitteena on myös synkronoida suunnittelu ajallisesti ja sisällöllisesti aiempaa paremmin meren- ja vesienhoidon suunnittelun kanssa. **Suunnitelman päivitys tulee tapahtua viimeistään vuonna 2026.**

Merialuesuunnittelun tilannekuva 2023...

- Ympäristöministeriön johdolla on päivitetty **Suomen rannikkostrategia**, jossa erityinen huomio on maan ja meren vuorovaikutuksessa ja merialuesuunnitelman toteuttamistoimenpiteiden määrittelyssä sekä skenaarioiden päivityksessä. Oli kuultavana kesällä 2023.
- Metsähallituksen merialueen luonnonvarasuunnitelma vuosille 2024-2028 oli lausunnoilla syksyllä. Suora linkki merialuesuunnitteluun ja –suunnitelmaan.
- Ympäristöministeriön saamalla erillisrahoituksella ollaan tarkentamassa merituulivoiman kehittämisedellytyksiä ja kokonaisvaikutuksia vuoden 2023 aikana. **Tavoitteena on hallittu merituulivoiman kehityskuva.**
- Suunnittelu on jatkunut useissa **rannikon maakuntien liittojen yhteisissä merialuesuunnittelun EU-hankkeissa**, joissa arvioidaan eri maiden suunnitelmien sisältöä ja vaikuttavuutta sekä kootaan tietoa mm. Euroopan vihreän kehityksen ohjelman toteuttamiseksi ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi.
- Seuraava 2. merialuesuunnittelukierros, **MSP 2.0 käynnistetään maakuntien liitoissa kuluvan syksyn 2023 aikana**, kun EMKVR-ohjelman (Euroopan meri-, kalatalous ja vesiviljelyrahaston) hankerahoitus on nyt varmistunut.

*MSP 2.0 2023 -2027 (2028)

YHTEISTOIMINNALLINEN YHTEISTYÖ SIDOSRYHMIEN KANSSA, MSP-KOORDINOINTI

MSP – EGD 2023 – 2025

”Merialuesuunnittelun tietovarannon sekä adaptiivisen yhteistoiminnallisen suunnittelun vahvistaminen Euroopan vihreän kehityksen ohjelman mahdollistamiseksi”

’MSP – TIETO’ 2026 – 2027 (2028)

”Merialuesuunnittelun tietovarannon täydentäminen ja suunnitelman päivitystyö”

*eMSP NBSR

Co-funded by
the European Union

**eMSP
NBSR**

Emerging Ecosystem-based
Maritime Spatial Planning
Topics in the North and Baltic
Sea Regions

Emerging ecosystem-based Maritime Spatial Planning topics in North and Baltic Seas Region
(9/2021 – 2/2024)

• Hankkeen sivut: [eMSP NBSR – eMSPproject.eu](https://eMSPproject.eu)

- Alankomaat, Ruotsi, Suomi, Ahvenanmaa, Saksa, Puola, Tanska, Belgia ja Ranska.
- Mukana myös HELCOM, VASAB, Nordregio ja Suomen ympäristökeskus (Syke). YM on mukana hankkeessa seuraajajäsenenä.
- eMSP NBSR -hankkeen päätarkoituksena on **edistää merialuesuunnittelun rajat ylittävää yhteistyötä** Itämeren ja Pohjanmeren merialuesuunnittelun viranomaisten kesken.
- Hanke tukee merialuesuunnittelun ensimmäisen kierroksen arviointi- ja seurantatyötä, sekä toisen suunnittelukierroksen tietotarpeita erityisesti merialuesuunnittelun mahdollisuuksista **ilmastonmuutoksen hallinnan ja Euroopan vihreän kehityksen ohjelman** tavoitteiden osalta.
- Hankkeessa valmistellaan **Suomen MariPark-konseptia**

*MSP-Green

Co-funded by
the European Union

Maritime Spatial Planning as enabler of the European Green Deal (11/22 – 10/24)

- **Italia**, Espanja, Ranska, Bulgaria, Tanska, Latvia ja Suomi.
- Saksa ja VASAB ovat hankkeessa seuraavina jäseninä. Hankkeessa on edustus kaikilta Euroopan Unionin merialueilta, joka mahdollistaa ensimmäistä kertaa kattavan eri merialueiden keskinäisen merialuesuunnitteluyhteistyön.
- MSP-GREEN -hanke tukee merialuesuunnittelun toisen suunnittelukierroksen **tietotarpeita erityisesti Euroopan vihreän kehityksen ohjelman osalta**; miten ilmastonmuutos ja siihen sopeutuminen huomioidaan merialuesuunnittelussa ja miten tuetaan kestäväää merellistä ruoan- ja energiantuotantoa.
- Suomessa kaksi tapaustutkimusta, jotka tukevat suoraan toisen suunnittelukierroksen tarpeita.
 - merellisten monikäyttöalueiden eli MariParkien tarkastelu, jonka keskiössä ovat kalankasvatus, merilevän ja simpukoiden kasvatus, kalastus, merituulivoima, matkailu ja vapaa-ajanvietto. Yhteistyö eMSP-hankkeen kanssa.
 - ilmastonmuutokselle herkkien alueiden, refugia-alueiden ja muutokselle resiliienttien alueiden tunnistaminen (biologiset, geologiset sekä sosio-kulttuuriset tekijät) ja huomioonottamisen merialuesuunnittelun keinoin. Yhteistyö Syken kanssa.

Baltic Sea2Land

Fostering integrated governance for the joint sustainable use of
nature capital in the near shore zone (1/2022 – 12/2024)

- Hankkeen partnerit koostuvat Itämeren maiden kansallisista, alueellisista ja paikallisista edustajista.
- **Latvia**, Viro, Liettua, Puola, Saksa ja Suomi.
- VASAB ja HELCOM, sekä Suomesta ympäristöministeriö, Kymenlaakson liitto, Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan liitto ja Lapin liitto ovat hankkeessa mukana seuraajajäseninä.
- BALTIC SEA2LAND -hanke **tukee merialuesuunnitelmien ja rannikkostrategian alueellisesta implementointia**. Hankkeessa toteutetaan alueellisia tapaustutkimuksia kaikilla Suomen merialuesuunnittelualueilla.
- Tapaustutkimusten avulla kohtautetaan alueen merialuesuunnittelun, merenhoidon ja vesienhoidon viranomaisia, sekä merellisten elinkeinojen harjoittajia ja asiantuntijoita, ja valmistellaan käytännönläheiset alueelliset tavoitekuvat ja toimintamallit strategisten suunnitelmien jalkauttamiseksi. Hankkeen toimet tukevat maakuntakaavoitusta ja aluekehitystä.

Interreg Baltic Sea2Land hankkeen päämäärät

Itämeren alueella

- edesauttaa kestäväää sinistä taloutta rannikolla vahvistamalla yhteistyötä sidosryhmien kesken
- ylläpitää mereisiä ekosysteemejä, kulttuuriperintöä sekä ekologista kytkeytyneisyyttä

Suomessa

- edesautetaan uuden rannikkostrategian implementointia rannikon suunnittelijoiden sekä sidosryhmien parissa
- vahvistetaan alueellista yhteistyötä niiden viranomaisten kesken jotka vastaavat merialuesuunnittelusta, meripuitedirektiivin toimeenpanosta sekä vesipuitedirektiivistä

Pohjoinen suunnittelualue - Merituulivoima ja kalat

- Miten suunnitella kestävästi merituulivoimaa vaarantamatta vaelluskalakantoja? Pilotti pyrkii selvittämään olemassaolevaa tietoa ja tietopuutteita.

- Sidosryhmien tunnistaminen sekä aineiston keruu syksyllä 2023

Pilotti keväällä 2024

**Pohjanlahti muuttuvassa ympäristössä -
Merialuesuunnittelu työpaja 8.11.2023 klo 13-16.
Paikka: Technopolis Silfvan seminaaritila,
Yrttipellontie 1, Oulu
(Teemana kalasto, ml. vaelluskalat ja kalastus sekä
merituulivoima)**

Interreg
Baltic Sea Region

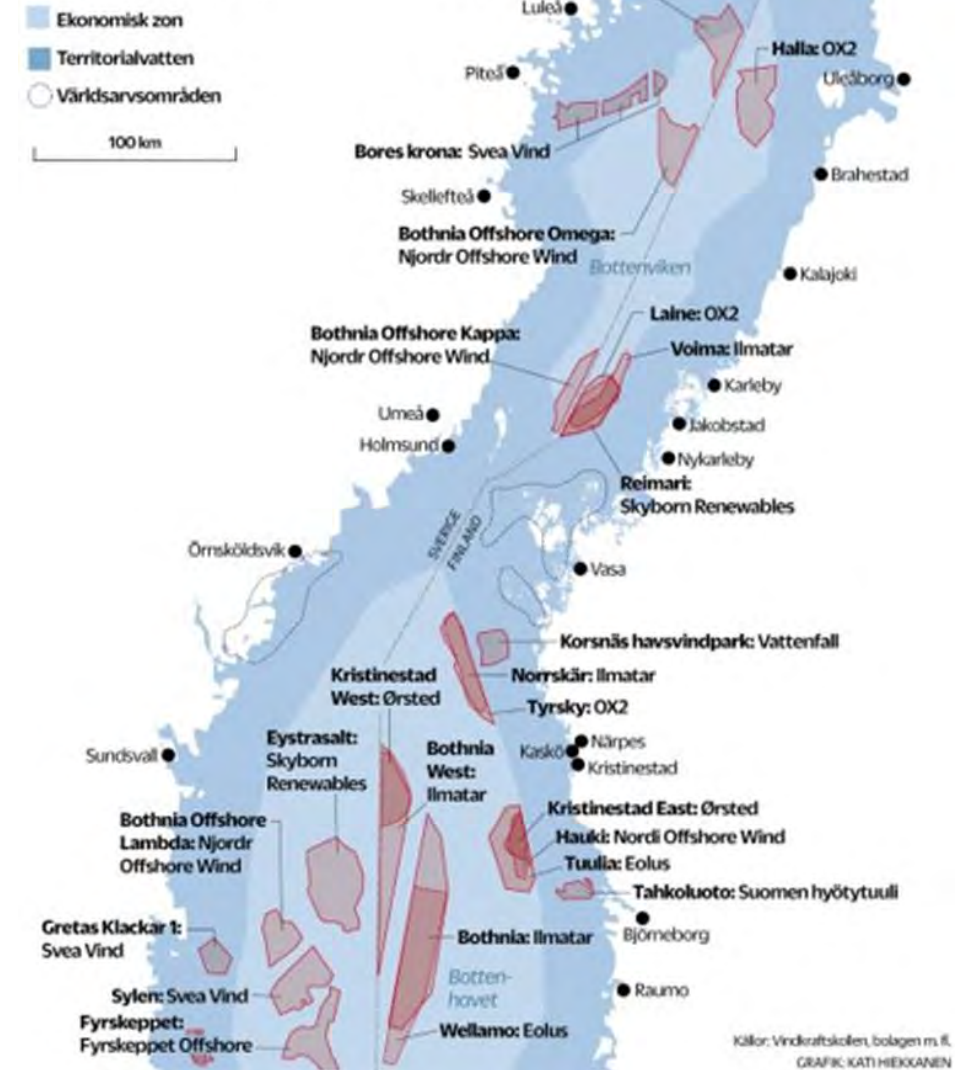
Co-funded by
the European Union

BLUE ECONOMY

Baltic Sea2Land

Planer för havsvindparker i Bottenhavet och Bottenviken

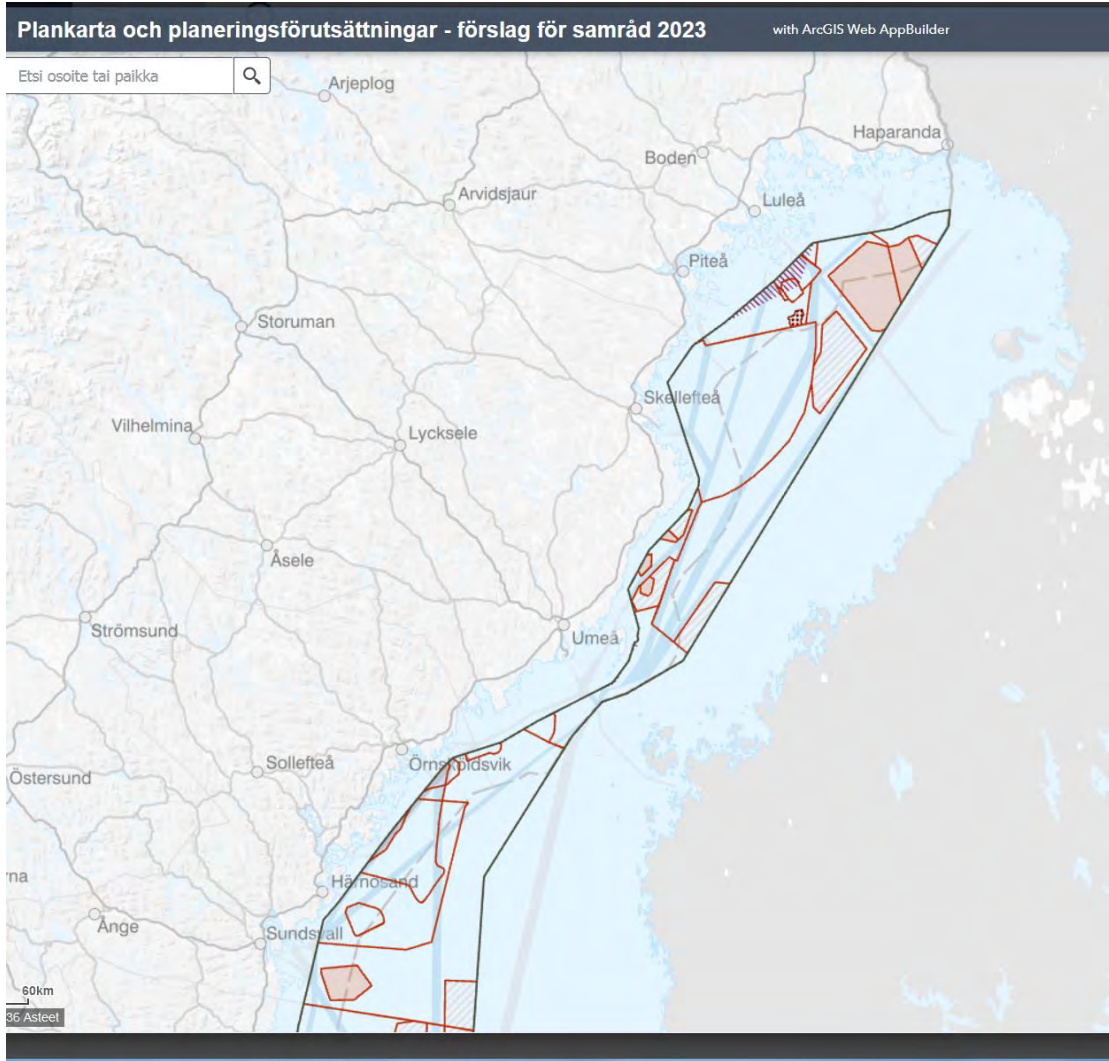
Vasabladet 12.2.2023

MITÄ MUUTA?

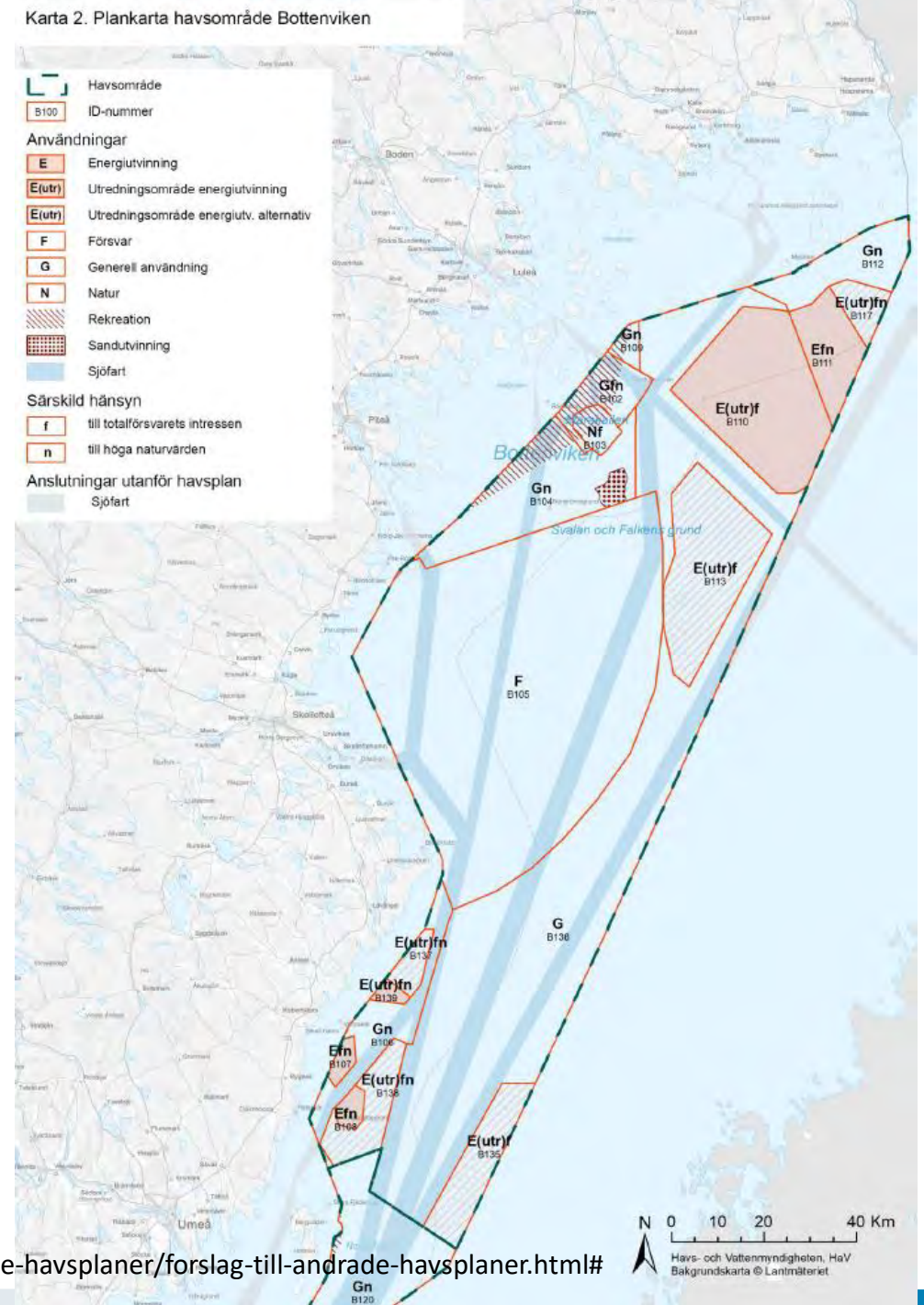
YM:llä merituulivoimavuosi

- Merituulivoiman edistämistä koskevat lisäselvitystarpeet vihreän siirtymän vauhdittamiseksi merialuesuunnittelussa mm:
- **MERITV–hanke: SYKE;** Merituulivoimatuotannon potentiaalisten alueiden päivittäminen uusilla tiedoilla. Mm. ekosysteemipalvelujen arvoalueet (ESPA), ilmastonmuutokselle resielentit bright spot-alueet ja lajiston refugia-alueet, näkemäanalyysien päivittäminen
- Merellisen energiatuotannon tilanne- ja kehityskuva ml. karttapalvelu
- **Merituulivoiman vuorovaikutusfooromit aluetilaisuudet:**
 - * Vaasa 31.10. klo 9–12
 - * Oulu 8.11. klo 9–12 (Technopolis Silfvan seminaaritila, Yrttpellontie 1, Oulu)
 - * Tornio 9.11. klo 9–12
- Ilmoittaudu tilaisuuksiin [tästä linkistä](#). Kutsua saa välittää eteenpäin.
(Voit valita yhden tai useamman tilaisuuden sen mukaan, millä alueella itse tai edustamasi taho toimii.)

Ruotsin merialuesuunnitelman tuore ehdotus

<https://www.havochvatten.se/planering-forvaltning-och-samverkan/havsplanering/samrad-om-forslag-till-andrade-havsplaner/forslag-till-andrade-havsplaner.html#>

Linkkejä:

Merialuesuunnittelun ensimmäiseltä kierrokselta yleistä taustaa, skenaariot, visiot, suunnitelma, vaikutusten arviointi:

- <https://meriskenaariot.info/merialuesuunnitelma/>

Merialuesuunnitelman karttapalvelu:

- <https://mspf Finland.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=b2c74caab27f42abb2f3e169672df64b>

Kiitos!

Rauno Malinen
Maankäyttöpäällikkö
+358 50 433 0306
rauno.malinen@pohjois-pohjanmaa.fi

